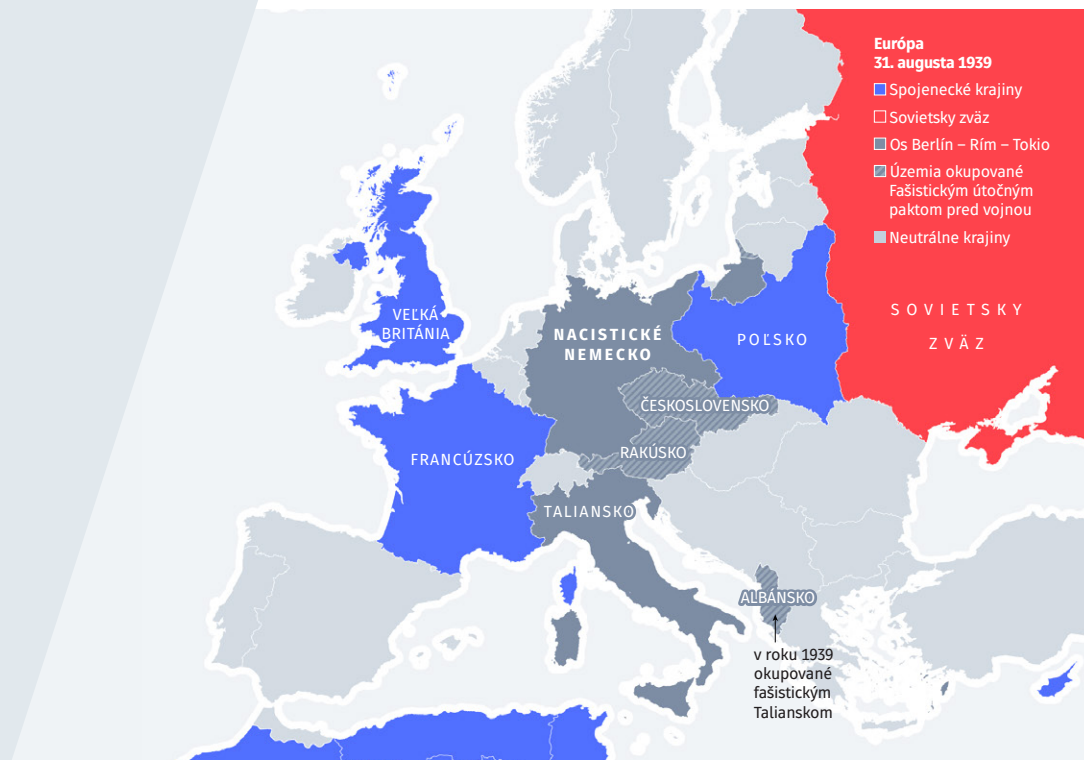

DRUHÁ SVETOVÁ VOJNA 1939 – 45

Westerplatte neďaleko mesta Gdańsk. Bol to cieľ prvého útoku nemeckých vojsk 2. svetovej vojny (1. septembra 1939). Na fotografii vidíme Westerplatte po siedmich dňoch urputnej obrany pred nemeckou prešilou zo strany posádky poľskej pevnosti.

OKOLNOSTI

Poľsko, Brest-Litovsko, nemecko-ruská víťazná prehladka.

1939

14. marca

Slovensko podporované Nemeckom vyhlásilo svoju nezávislosť od Československa. 15. marca Nemecko napadlo Československo a vytvorilo Protektorát Čechy a Morava.

23. augusta

Podpísanie Paktu Molotov-Ribbentrop, paktu o neútočení medzi nacistickým Nemeckom a ZSSR. Tajný dodatok sa týkal rozdelenia strednej Európy medzi tieto dve mocnosti.

1938

17. marca

Anschluss Rakúska, ktorým bolo Rakúsko začlenené do Nemecka.

1933

30. januára

Hitler sa stal nemeckým kancelárom. →

1936

25. novembra

Nacistické Nemecko a Japonsko podpísali Pakt proti Kominterne nasmerovaný proti komunizmu a ZSSR. Taliansko sa k tomuto paktu pridalo v roku 1937.

1937

7. júla

Japonský útok na Čínu, začiatok japonsko-čínskej vojny.

30. septembra

Mnichovská dohoda – časť Československa bola začlenená do Nemecka. Európske veľmoci vyhovel Hitlerovým požiadavkám, aby udržali mier.

1. septembra

Útok Nemecka na Poľsko, ktorý spustil 2. svetovú vojnu ↑.

17. septembra

Útok ZSSR na Poľsko a začlenenie jeho častí pri východnej hranici, teda viac ako polovice územia Poľska, do Sovietskeho zväzu.

OS BERLÍN – RÍM – TOKIO A SPOJENCI

Klíčové osobnosti:

Adolf Hitler –
vodca Nemecka

Benito Mussolini –
vodca Talianska

Hirohito –
japonský cisár

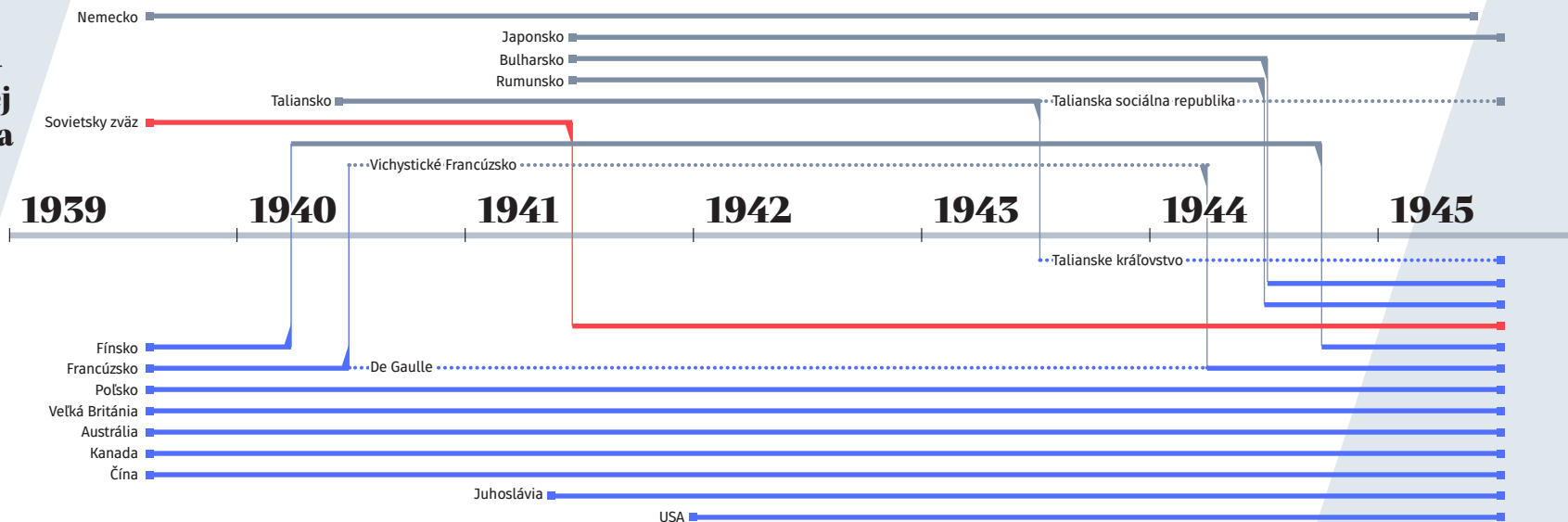
Boris III. –
bulharský cár

Miklós Horthy –
regent Maďarska

Michael I. –
rumunský kráľ

Philippe Pétain –
vodca tzv.
Vichystického
Francúzska

Krajiny Osi Berlín – Rím – Tokio a jeho jej podporovatelia

Vybrané spojenecké krajiny a krajiny bojujúce proti krajinám Osi

Winston Churchill –
ministerský predseda
Veľkej Británie

Franklin D. Roosevelt (FDR) – prezident USA

Čankajšek –
vodca Číny

Charles de Gaulle –
vodca francúzskeho
hnutia odporu

Josip Broz Tito –
vodca komunistického
hnutia odporu

Władysław Sikorski –
predseda poľskej
exilovej vlády

Josif Stalin –
vodca ZSSR

POLITIKA

1939

1. septembra

Nemecký útok na Poľsko. ↑ Začiatok 2. svetovej vojny.

3. septembra

Veľká Británia a Francúzsko vyhlásili vojnu Nemecku.

1940

Jún

Obsadenie baltických krajín a ich začlenenie do ZSSR.

13. marca 1940

Po zimnej vojne s Fínskom (30.11.39-13.03.40) ↗ si ZSSR začlenil niektoré dôležité časti Fínska, ale nepodarilo sa vytvoriť Fínsku sovietskú socialistickú republiku.

1941

11. marca

Zákon o pôžičke a prenájme – politika finančnej a vojenskej pomoci USA krajinám, ktoré bojovali proti Osi.

22. júna

ZSSR sa po útoku Nemecka pridal k Spojencom.

14. augusta

Roosevelt a Churchill podpísali Atlantickú chartu. Dokument potvrdil, že každá krajina má právo na samourčenie.

1942

1. januára

Deklarácia Spojených národov, ktorú podpísali štyri mocnosti (USA, Veľká Británia, ZSSR a Čína). Dokument potvrdil spojenectvo proti krajinám Osi a bol základom pre vznik Organizácie spojených národov.

1943

14. – 24. januára

Konferencia v Casablance, kde sa Churchill, Roosevelt a de Gaulle rozhodli bojovať až do bezpodmienečnej kapitulácie Nemecka, Talianska a Japonska (bez akýchkoľvek záruk pre porazenú stranu).

22. – 26. novembra

Prvá Káhirská konferencia, kde Čankajšek, Churchill a Roosevelt rokovali o boji proti Japonsku, až kým neprijme bezpodmienečnú kapituláciu a nevráti obsadené územia.

1945

4. – 11. februára

Jaltská konferencia, kde sa Veľká trojka ↻ dohodla na rozdelení Nemecka na štyri okupačné zóny a východnú hranicu Poľska určila na Curzonovej línii. Konferencia schválila Sovietskemu zväzu rozšírenie jeho sféry vplyvu do strednej Európy.

25. apríla – 26. júna

Konferencia v San Franciscu a založenie Organizácie spojených národov.

17. júla – 2. augusta

Postupimská konferencia, kde Veľká trojka stanovila pravidlá, podľa ktorých budú Spojenci vládnuť v Nemecku, určila nové hranice Nemecka a Poľska, rozhodla o vysídlení Nemcov a vyzvala Japonsko, aby kapitulovalo.

17. septembra

Útok ZSSR na Poľsko a začlenenie jeho častí pri východnej hranici, teda viac ako polovice územia Poľska, do Sovietskeho zväzu.

28. septembra

Kapitulácia Varšavy, nemecká okupácia západnej polovice Poľska.

22. júna

Nemecko potom, ako porazilo Luxembursko, Holandsko a Belgicko, porazilo v máji Francúzsko. V južnej časti Francúzska Nemecko vytvorilo bábkový Francúzsky štát (État français), tzv. Vichystické Francúzsko.

8. decembra

USA sa po útoku Japonska na Pearl Harbor (Havaj) pridal k Spojencom. ↗

9. decembra

Čína sa pridala k Spojencom proti krajinám Osi.

28. novembra – 1. decembra

Teheránska konferencia. Prvé stretnutie Veľkej trojky: Churchill (Veľká Británia), Roosevelt (USA) a Stalin (ZSSR). Vódcovia sa dohodli na otvorení nového frontu vo Francúzsku.

8. mája

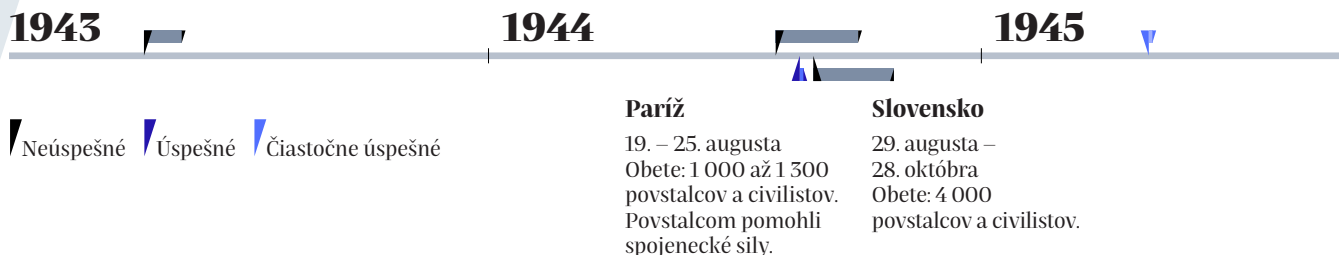
Bezpodmienečná kapitulácia Nemecka. Koniec vojny v Európe.

2. septembra

Bezpodmienečná kapitulácia Japonska. Koniec vojny v Tichomorí.

HNUTIE ODPORU V OKUPOVANEJ EURÓPE

Povstania v Európe:

Poľsko

Poľský podzemný štát závislý od poľskej exilovej vlády v Londýne. Podzemný štát sa skladal z vojenských a civilných štruktúr a pôsobil v častiach Poľska okupovaného Nemcami aj Sovietmi.

Krajinská armáda
v roku 1944:
400 000 vojakov

Vojaci 27. divízie v lesoch v oblasti Volyně.

Varšavské geto

19. apríla – 16. mája
Obete: až do 40 000
povstalcov a civilistov.

Varšavské povstanie v Poľsku v roku 1944. Vojaci poľskej Krajinskej armády bránia barikádu.

Varšava

1. augusta – 2. októbra
Obete: 150 000 až
180 000 povstalcov
a civilistov. Povstalcom
pomohlo sovietske
vojsko, ktoré sa
nachádzalo na pravom
brehu rieky Visly.

Praha

5. – 9. mája
Obete: 8 000 až 9 000
povstalcov a civilistov.

Fotografia z hlásenia Jürgena Stroopa Heinrichovi Himmlerovi o likvidácii varšavského geta v máji 1943. Pôvodný nemecký text k fotografii znel: „Títo banditi kladú ozbrojený odpor.“

Paríž

19. – 25. augusta
Obete: 1 000 až 1 300
povstalcov a civilistov.
Povstalcom pomohli
spojenecké sily.

Slovensko

29. augusta –
28. októbra
Obete: 4 000
povstalcov a civilistov.

Francúzsko

Slobodné Francúzsko – francúzska exilová vláda a jej armáda, ktorú viedol Charles de Gaulle. Pôsobila v okupovanom Francúzsku a jeho kolóniách.

Francúzska armáda
v roku 1944:
400 000 vojakov

sily **Slobodného
Francúzska** forces
v auguste 1944:
300 000 vojakov

Francúzska partizánka Nicole, ktorá zajala v oblasti Chartres 25 nacistov, okrem toho zlikvidovala mnohých iných. Pôzuje so samopalom, s ktorým dosiahla najväčšie úspechy, rok 1944.

Juhoslávia

Dve proti sebe stojace partizánske organizácie:

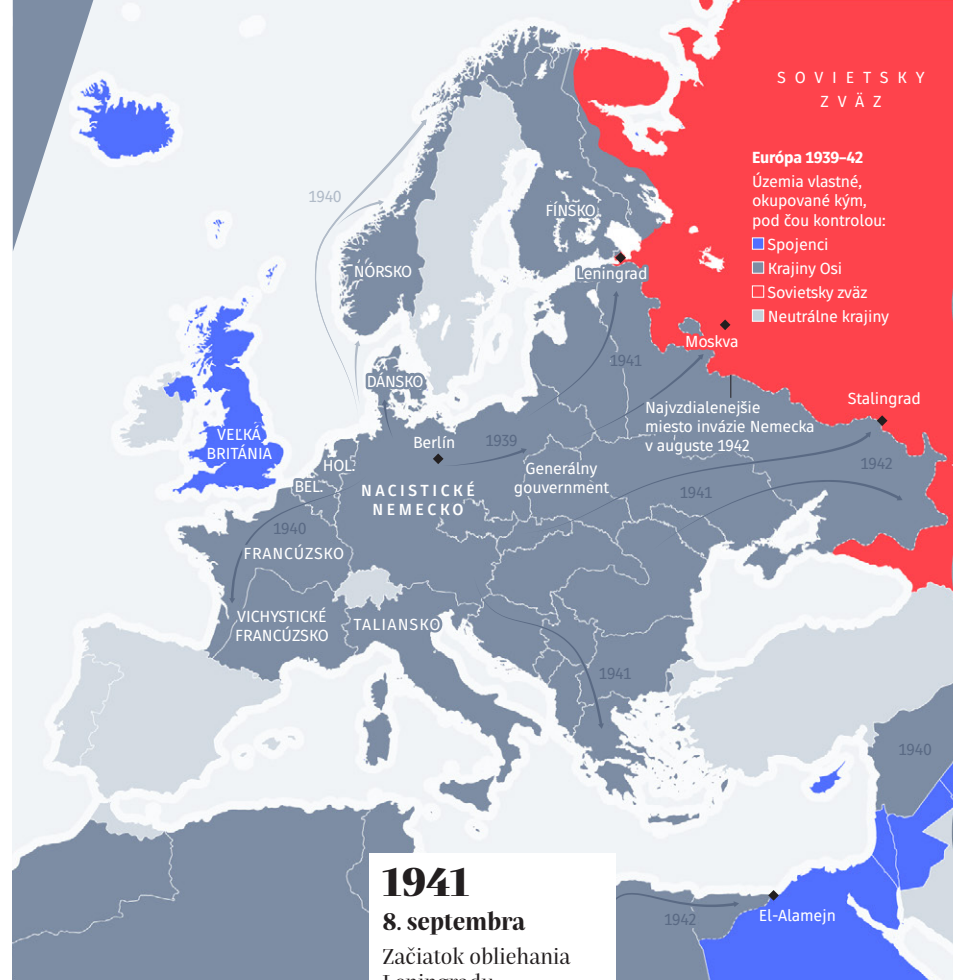
Národná oslobodzovacia armáda – komunistická partizánska organizácia, ktorú viedol Josip Broz Tito. Partizánom sa podarilo oslobodiť krajinu od nacistov ešte pred príchodom sovietskej armády (s pomocou Spojencov).

Národná oslobodzovacia armáda v roku 1944:
800 000 vojakov

Četnické hnutie, ktoré viedol Draža Mihailovič a bolo verné juhoslovenskej exilovej vláde.

Četnické hnutie v roku 1944:
170 000 vojakov

VOJNA V EURÓPE A SEVERNEJ AFRIKE

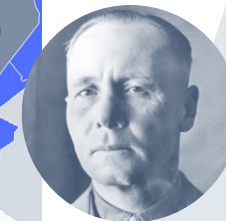
Kľúčové osobnosti:

Friedrich Paulus – nemecký poľný maršal

Heinz Guderian – nemecký generál

Erwin Rommel – nemecký poľný maršal, veliteľ Nemeckého afrického zboru

Georgij Žukov – maršal Sovietskeho zväzu

1939

1. septembra – 6. októbra

Septembrové ťaženie v Poľsku. Nemecká armáda vyhráva na poľskou armádou. V rovnakom čase zaútočil na Poľsko Sovietsky zväz a Poľsko sa dostalo pod okupáciu Nemecka aj Sovietov.

1940

9. apríla – 10. júna

Útok Nemecka na Dánsko a Nórsko, začiatok okupácie týchto krajín Nemeckom.

1941

8. septembra

Začiatok obliehania Leningradu Nemeckom.

30. novembra 1939 – 13. marca 1940

Zimná vojna. Sovietsky útok na Fínsko. Po prekvapujúco dlhej obrane zo strany fínskej armády si ZSSR začlenilo niektoré dôležité územia, ale nepodarilo sa vytvoriť Fínsku sovietskú socialistickú republiku.

10. mája – 25. júna

Bitka o Francúzsko. Útok Nemecka na Francúzsko, Belgicko, Holandsko a Luxembursko, ktoré sa dostali pod nemeckú okupáciu.

10. júla – 31. októbra

Bitka o Veľkú Britániu. Úspešná obrana Veľkej Británie proti útokom nemeckého letectva.

2. októbra 1941 – 7. januára 1942

Bitka o Moskvu. Sovieti zastavili útok nemeckej armády. Začiatok sovietskej protiofenzívy v strede severného frontu.

Pokračovanie na nasledujúcej strane

1942

17. júla 1942 –
2. februára 1943

Bitka pri Stalingrade.
Sovietske víťazstvo
nad Nemeckom –
prelom vo vojne na
východnom fronte.

23. októbra –
11. novembra

Druhá bitka pri El-
Alamejne. Dôležité
víťazstvo Spojencov
v severnej Afrike nad
krajinami Osi.

1943

5. júla – 23. augusta

Bitka pri Kursku.
Sovietske víťazstvo
nad Nemeckom.
Začiatok ofenzívy
Červenej armády na
východnom fronte.

1944

17. januára –
18. mája

Bitka o Monte Cassino.
Víťazstvo Spojencov
v Taliansku nad
ozbrojenými silami Osi.

1945

12. januára –
4. februára

Zimná ofenzíva
Červenej armády.
Soviety dobyli
poľské územie na
západ od rieky Visly
a postupovali na Berlín.

16. apríla – 2. mája

Bitka o Berlín.
Sovietske víťazstvo
a pád nacistického
Nemecka.

8. – 16. novembra

Operácia Torch.
Vylodenie spojeneckých
vojsk v severnej Afrike
(Casablanca, Oran
a Alžírsko), ktorá
bola pod kontrolou
Vichystického
Francúzska. Operácia
sa skončila víťazstvom
Spojencov.

10. júla –
8. septembra

Útok Spojencov na
Sicíliu. Južná časť
Talianska sa dostala
pod vládu Spojencov.

27. januára

Koniec obliehania
Leningradu. Viac ako
2-ročné obliehanie
(900 dní) spôsobilo
masovú smrť od hladu
takmer 1 milióna
civilistov. Soviety
napokon obliehanie
mesta prelomili.

15. augusta

Operácia Dragoon.
Útok Spojencov
v južnom Francúzsku.

19. – 25. augusta

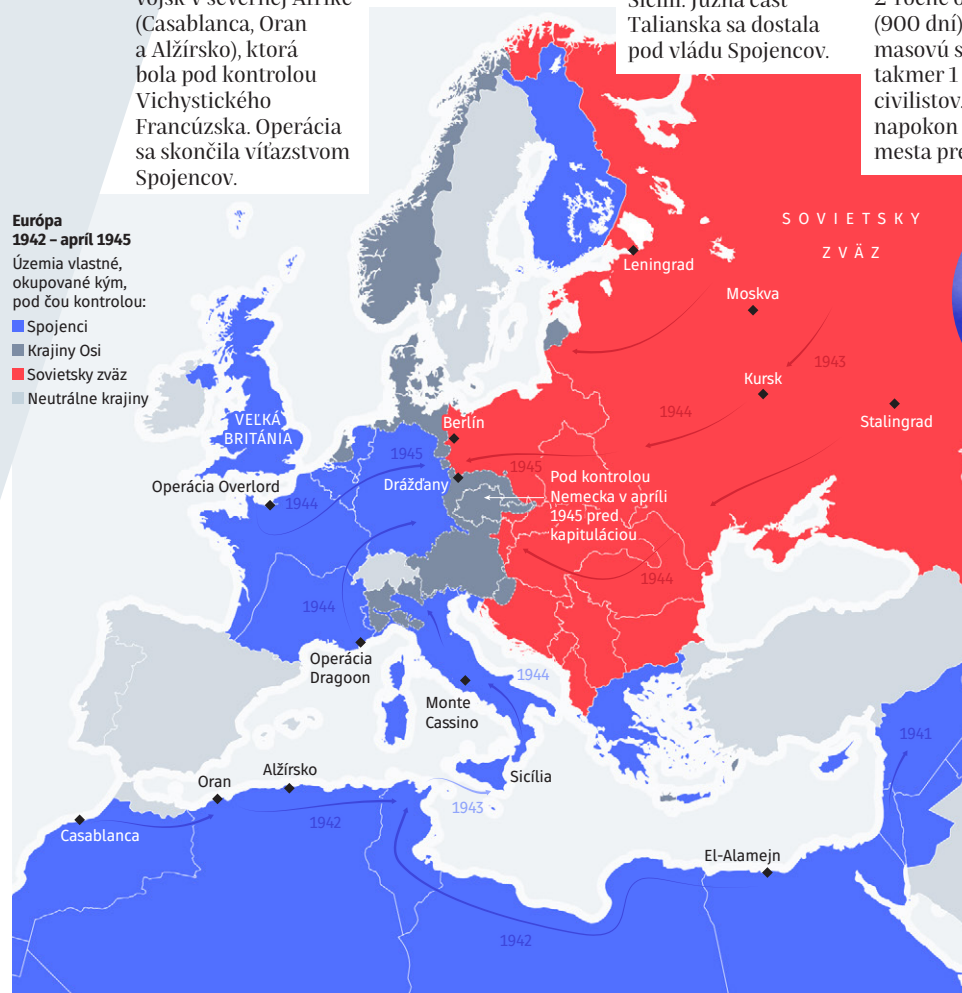
Oslobodenie
Paríža západnými
Spojencami.

13. – 15. februára

Spojenci bombardovali
Dražďany. Mesto
bolo úplne zničené
a zahynuli tisíce
civilistov.

**Európa
1942 – apríl 1945**
Územia vlastné,
okupované kým,
pod čou kontrolou:

- Spojenci
- Krajiny Osi
- Sovietsky zväz
- Neutrálne krajiny

Dwight D. Eisenhower
– najvyšší veliteľ
spojeneckých síl
v Európe

George Patton –
americký generál

Bernard Montgomery
– britský poľný maršal

Táto téma spracovaná v umeleckých dielach:

Dunkirk
(2017, film)

**Fury (Železná
srdce)** (2014, film)

**City of Thieves
(Mesto zlodějov)**
(2008, kniha)

Stalingrad
(1993, film)

**Das Boot
(Ponorka)**
(1981, film)

**A Bridge too Far
(Vzdialený most)**
(1977, film)

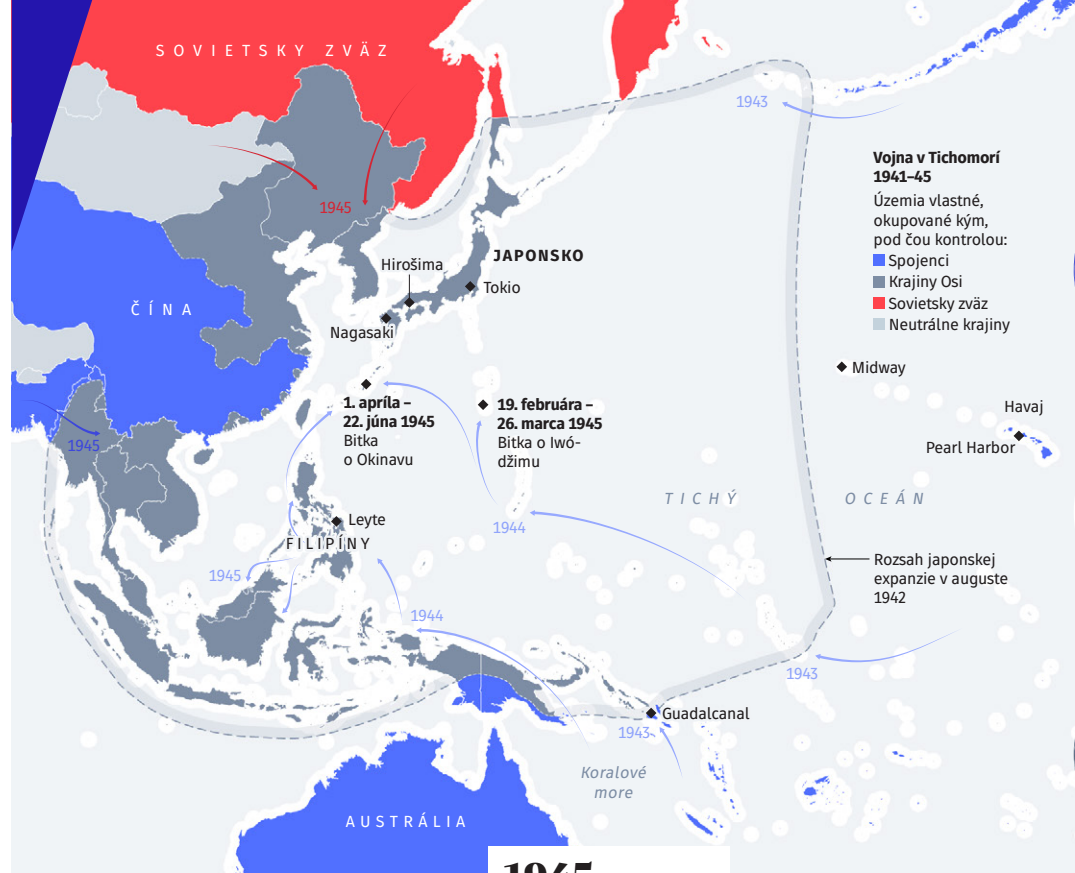
**They Fought for
Their Country
(Bojovali za vlast)**
(1975, film)

**Battle of Britain
(Bitka o Britániu)**
(1969, film)

**Fate of a Man
(Osud človeka)**
(1959, film)

Kanal (Kanály)
(1957, film)

VOJNA V TICHOMORÍ

Vojna v Tichomorí 1941-45
Územia vlastné, okupované kým, pod čou kontrolou:
■ Spojenci
■ Krajiny Osi
■ Sovietsky zväz
■ Neutrálne krajiny

◆ Midway
Havaj
Pearl Harbor
Rozsah japonskej expanzie v auguste 1942
TICHÝ OCEÁN

Kľúčové osobnosti:

Douglas MacArthur – najvyšší veliteľ spojeneckých vojsk v juhozápadnom Tichomorí

Chester W. Nimitz – námorný admirál námorníctva Spojených štátov

Hideki Tojo – najvyšší vojenský veliteľ Japonska

Isoroku Yamamoto – japonský admirál cisárskeho japonského námorníctva

1942

4. – 8. mája

Bitka v Korálovom mori. Námorná bitka medzi japonskými a americko-austrálskymi ozbrojenými silami. Spojenecké sily zastavili postup Japoncov v Tichomorí.

1941

7. decembra

Útok na Pearl Harbor. Japonský útok na Havaj. USA vstúpili do vojny proti krajinám Osi.

1945

6. augusta

Prvý americký jadrový útok na Hirošimu v Japonsku.

4. – 7. júna

Bitka o Midway. Americké víťazstvo nad Japonskom v námornej i leteckej bitke. Prvé a rozhodujúce americké víťazstvo vo vojne v Tichomorí.

7. augusta 1942 – 9. februára 1943

Bitka o Guadalcanal. Výrazné víťazstvo Spojencov nad Japonskom v sérii pozemných bitiek. Začiatok americkej ofenzívy v Tichomorí.

1944

17. októbra – 26. decembra

Bitka o Leyte. Víťazstvo Spojencov, prvý krok k oslobodeniu Filipín spod japonskej okupácie.

9. augusta

Druhý a posledný jadrový útok na Nagasaki v Japonsku. Sovietsky útok na Mandžukuo (japonský bábkový štát) v Mandžusku

Táto téma spracovaná v umeleckých dielach:

The Pacific (Pacifik) (2010, TV seriál)

Letter from Iwo Jima (Listy z Iwó-džimy) (2006, film)

Tora! Tora! Tora! (1970, film)

The Bridge on the River Kwai (Most cez rieku Kwai) (1957, film)

James Jones, From Here to Eternity (Odtiaľto po večnosť), 1951 (kniha)

VOJNA A VEDA – NOVÉ VYNÁLEZY

Atómový hrieb stúpa nad Nagasaki v Japonsku v roku 1945.

Atómová bomba

Američania vyhrali s Nemcami preteky o zostavenie atómovej bomby. Americký projekt (pod krycím názvom Manhattan) sa realizoval v Laboratóriu Los Alamos v Novom Mexiku v USA a viedol ho generálporučík Leslie Groves. Fyzik

Robert Oppenheimer bol vedeckým vedúcim projektu. Prvý jadrový výbuch sa uskutočnil v júli 1945 v púšti v Novom Mexiku (Trinity test). Prvý a druhý jadrový útok (na Hirošimu a Nagasaki v Japonsku) sa uskutočnili 6. a 9. augusta 1945.

Radar

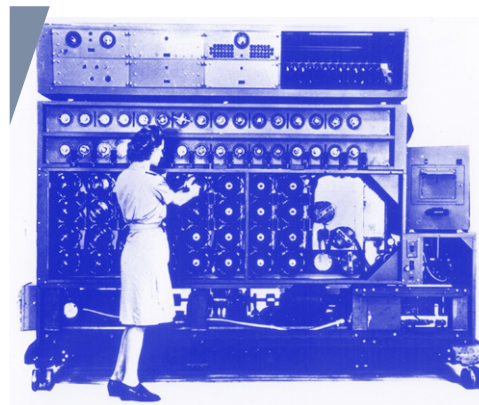
Detekčný systém, ktorý využíva rádiové vlny, objavili pred 2. svetovou vojnou. Počas vojny ho zdokonalili a v roku 1940 dostal názov Radar (Radio Detection and Ranging). Tento vynález zohral významnú úlohu vo vojenských operáciách, akou bola aj bitka o Britániu.

110 metrov vysoké vysielacie veže v Bawdsey Chain Home Radar Station v Suffolku vo Veľkej Británii v máji roku 1945.

Rozlúštenie Enigmy

Šifrovací systém Enigma pôvodne dešifrovali v roku 1932 poľskí matematici Marian Rejewski, Jerzy Różycki a Henryk Zygalski. V roku 1939 utiekli do Francúzska a neskôr do Veľkej Británie. Tam v britskom kódovacom stredisku Bletchley Park spolupracovali s britskými vedcami (napr. s Alanom Turingom) na nových verziách Enigmy a iných šifrovacích systémoch.

Dešifrovací stroj Enigmy nazývaný „bomba“. Toto zariadenie, ktoré vyrobila firma National Cash Register of Dayton v americkom štáte Ohio, vylúčilo zo zachytených správ všetky možné šifry, až kým neprišlo na správne riešenie.

Raketa V2 na vozidle Meiller v Peenemünde v roku 1943.

Raketa V-2

Nemecká riadená balistická strela dlhého doletu – úplný technický názov bol Vergeltungswaffen-2 („Odvetná zbraň 2“). Mala dolet 320 km a dosahovala výšku

80 km. Rakety použili Nemci v rokoch 1944 a 1945 proti Francúzsku a Veľkej Británii. Vynález rakety V2 sa neskôr použil pri vývoji programov výskumu vesmíru.

Táto téma spracovaná v umeleckých dielach:

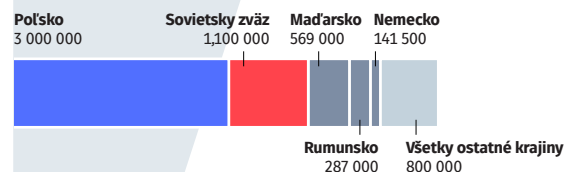
Manhattan (2014–15, TV seriál)
The Imitation Game (Kód Enigmy) (2014, film)

VOJNOVÉ ZLOČINY: HOLOKAUST

Židovské obyvatelstvo v Európe pred vojnou 9 800 000

Židovské obete zavraždené počas holokaustu nacistickým Nemeckom a jeho kolaborantmi 5 900 000

1939 – 42

Vytvorenie get pre Židov v okupovanej strednej Európe. Najväčšie z nich, varšavské geto, vzniklo v októbri 1940 a bývalo v ňom 400 000 ľudí. V Nemeckom okupovanom Maďarsku getá vznikli v roku 1944.

Júl 1941 – jar 1942

Masové vraždenie špeciálnymi jednotkami SS (Einsatzgruppen). Židov v okupovanom Sovietskom zväze masovo vraždili zastrelením a neskôr splynovaním.

Marec 1942 – november 1943

Operácia Reinhard – masové vyhladzovanie poľských Židov v táboroch smrti. Židov zavraždili a telá spálili v krematóriách.

Máj – júl 1944

Masové transporty Židov z Maďarska do tábora Auschwitz-Birkenau (Osvienčim-Brezinka), kde väčšinu z nich zavraždili v plynových komorách.

27. januára 1945

Oslobodenie tábora Auschwitz-Birkenau (Osvienčim-Brezinka) Sovietmi.

9. mája 1945

Oslobodenie posledného koncentračného tábora Stutthof.

Táto téma spracovaná v umeleckých dielach:

Shindler's List (Šindlerov zoznam) (film, 1993)

Shoah (Šoa) (film, 1985)

The Diary of a Young Girl (Denník mladého dievčata) (podľa Denníka Anny Frankovej, kniha, 1946)

TEROR A VOJNOVÉ ZLOČINY

System koncentračných táborov

V Nemecku a okupovanej Európe (napr. Poľsku, Juhoslávii, Francúzsku, Belgicku, Holandsku a Nórsku).

Nemecko ZSSR Japonsko

Masové zabíjanie

Napr. nankinský masaker v rokoch 1937 – 38 – japonskí vojaci zabili do 300 000 Číňanov.

Vyhľadovanie elit

- Katynský masaker v roku 1940 – sovietska tajná služba zavraždila 22 000 Poliakov.
- Masakre v Piaśnici – nemeckí nacisti tu v rokoch 1939 – 1940 zavraždili 12 000 – 14 000 ľudí, väčšinou členov poľskej elity, nemecké, české a poľské rodiny a duševne postihnutých pacientov z nemocníc v Nemecku.

Vypálenie dedín

- Masakre v dedinách v Nemeckom okupovanom Poľsku. Vyše 800 poľských dedín (napr. Borów, Michniów, Sochy) bolo objektom tzv. pacifikácie, ako aj stovky dedín v Bielorusku a na Ukrajine.
- Ďalším príkladom je masaker v Lidiciach v roku 1942, vypálenie dediny v okupovanom Československu ako pomsta za atentát na Reinharda Heydricha, zastupujúceho ríšskeho protektora Protektorátu Čechy a Morava.
- Zničenie celej dediny Oradour-sur-Glane v roku 1944.

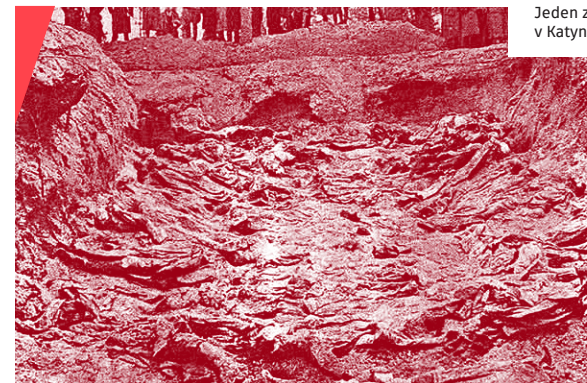
Vyhľadovaní väzni, skoro mŕtvi od hladu v koncentračnom tábore v Ebensee v Rakúsku. Ebensee bol vedľajší tábor pri hlavnom tábore Mauthausen neďaleko rovnomeného mesta. V tábore sa údajne uskutočňovali „vedecké“ pokusy. Oslobodila ho 80. divízia armády USA.

Vyhľadovanie duševne chorých ľudí a ľudí so zdravotným postihnutím

Napr. vražda okolo 200 000 duševne chorých ľudí a ľudí so zdravotným postihnutím v Nemecku a Nemeckom okupovaných územiach.

Zlé zaobchádzanie s vojnovými zajatcami a ich mučenie

Napr. smrť 3 miliónov sovietskych vojnových zajatcov, ktorých zajali Nemci.

Jeden z masových hrobov v Katyni v roku 1943.

Pokusy na ľuďoch

- Napr. lekárske experimenty na živých dvojčikách v tábore Auschwitz-Birkenau (Osvienčim-Brezinka), ktoré robil Josef Mengele.
- Japonské experimenty s vojnovými zajatcami.

Masové deportácie

Napr. deportácie na Sibír a do Kazachstanu z Poľska (okolo 400 000 ľudí), Rumunska (30 000), Litvy (17 000), Lotyšska (17 000), Estónska (6 000).

Nútené práce

- Napr. vyhostenie do väzenských táborov nútených prác – gulagov v ZSSR (najmä na Sibíri).
- Nútené práce v nacistickom Nemecku.

Dav sa pozerá na likvidáciu posledného táborového baraku, oslobodenie koncentračného tábora Bergen-Belsen v máji 1945.

Táto téma spracovaná v umeleckých dielach:

Katyn
(film, 2007)

DÔSLEDKY

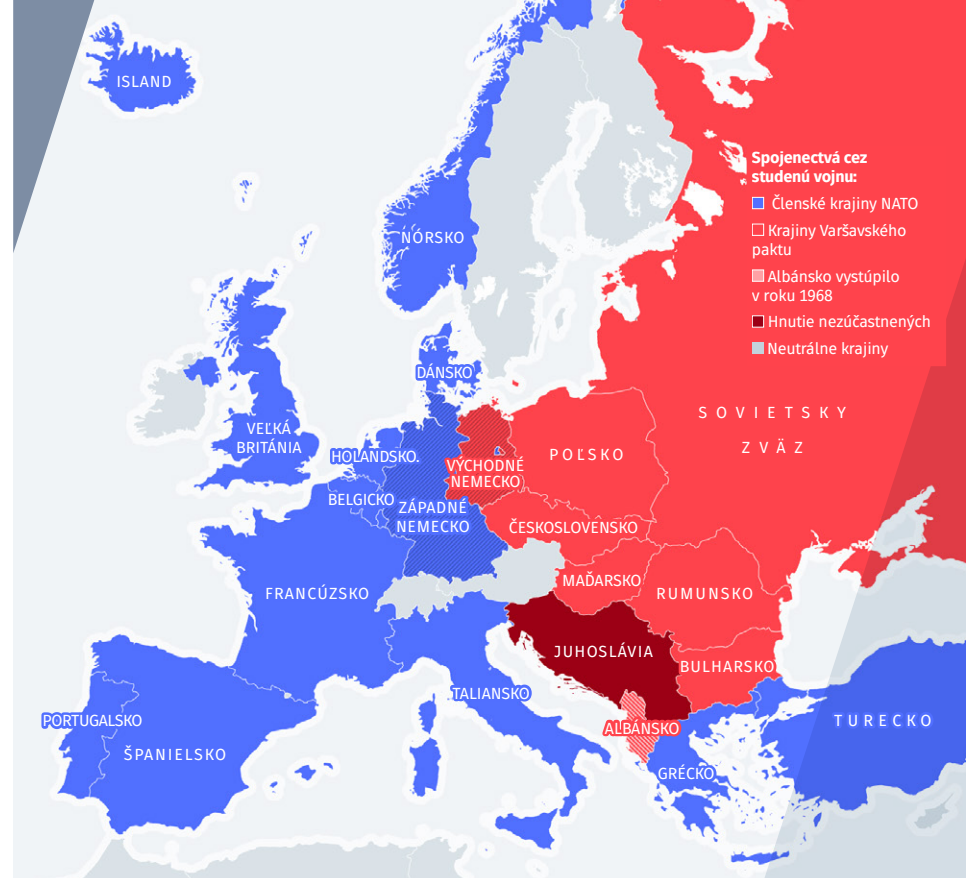
Straty

- ♦ 70 – 85 miliónov ľudí zahynulo
- ♦ 21 miliónov utečencov a vysídlených osôb
- ♦ Zničené mestá (napr. Hirošima, Nagasaki, Minsk, Varšava a Dráždany)

- ♦ Zničený priemysel a infraštruktúra
- ♦ Ukradnuté a zničené kultúrne dedičstvo

Politické dôsledky

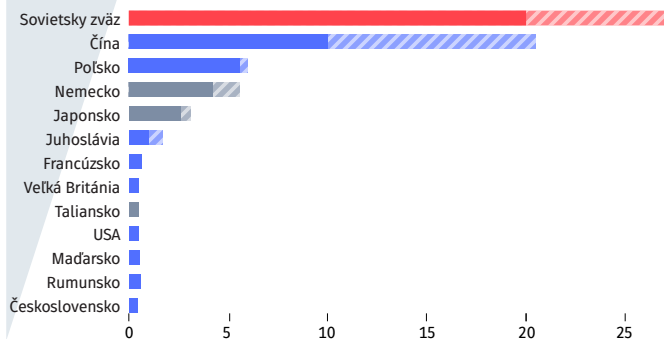
- ♦ Posunutie hraníc v Európe a sťahovanie obyvateľstva
- ♦ Okupácia a rozdelenie Nemecka
- ♦ Okupácia a demilitarizácia Japonska (1945 – 52)
- ♦ Rozdelenie sveta do dvoch blokov, ktoré viedli dve veľmoci: ZSSR a USA, začiatok studenej vojny. Európa rozdelená železnou oponou

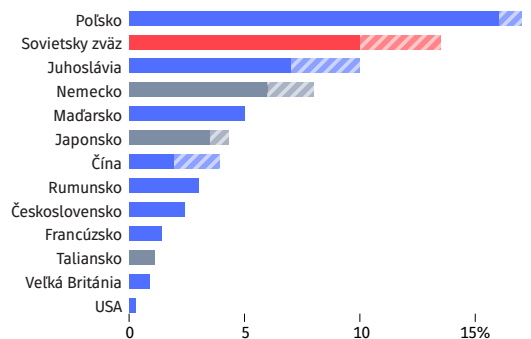
Celkové straty na životoch sa odhadujú na 70 – 85 miliónov ľudí

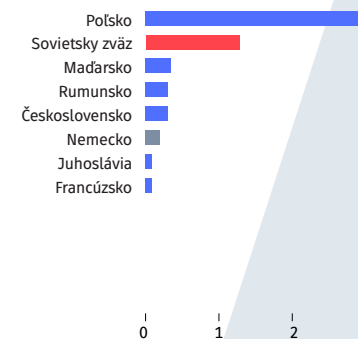
Vojenské a civilné obeť podľa krajín (v miliónoch)

Obeť v percentách k počtu obyvateľov

Židovské obeť podľa krajín (v miliónoch)

NÚTENÁ MIGRÁCIA A VYSÍDLLENIE

Nútená migrácia bola súčasťou totalitnej politiky okupantov už od začiatku vojny. Nútené deportácie sa robili brutálne a ľudí transportovali v hrozných podmienkach, v ktorých mnohí zomreli. Taktiež

rozhodnutie Veľkej trojky posunúť hranice v strednej Európe spôsobilo, že na konci vojny a v nasledujúcich rokoch deportovali milióny ľudí.

Polskí utečenci, ktorých zo Sovietskeho zväzu evakuoval do Perzie v roku 1942 generál Anders.

**22. mája –
20. júna 1941**

Júnové deportácie – masové deportácie z okupovaných území baltických štátov a Poľska, ktoré uskutočňovali Sovietsi. Nepočtetné obyvateľstvo baltických štátov utrpelo veľké straty spôsobené deportáciou 10 000 ľudí z Estónska, 15 000 z Litvy a 17 000 z Lotyšska.

Ďalšia veľká vlna sovietskych deportácií

z baltických krajín sa uskutočnila v marci 1949 ako marcová deportácia, keď deportovali viac ako 22 000 ľudí z Estónska, 43 000 z Lotyšska a 30 000 z Litvy.

Všetky tri krajiny si tieto udalosti pripomínajú formou štátneho sviatku, v Estónsku 14. júna a v Litve a Lotyšsku 25. marca.

1933

1933 – 1941

Nacistická vláda donútila 340 000 Židov, aby z Nemecka a Rakúska emigrovali.

Francúzsky mechanik v továrni Siemens v Berlíne, 1943

1939

1939 – 1945

Nútené práce v Nemecku – počas vojny priviezli z okupovaných krajín Európy do Nemecka viac ako 12 miliónov ľudí, kde boli na nútených prácach.

**December 1939 –
jar 1941**

Deportácia približne 390 000 poľských občanov z územia Generálneho gouvrenmentu začlenených do Nemecka.

1940

**Február 1940 –
jún 1941**

Masové sovietske deportácie z oblastí pri poľskej východnej hranici do ZSSR. V štyroch fázach Sovietsi deportovali približne 330 000 poľských občanov. Deportovali ich najmä na Sibír a do Kazachstanu. Často ich zatvorili do pracovných táborov (GULAG-ov). Mnohí v exile zahynuli.

Pokračovanie na nasledujúcej strane

1942

1943

1944

1950

Júl 1944 – máj 1945

Vyššie 7 miliónov Nemcov utieklo z východného Nemecka a území, ktoré Nemci okupovali, pred Červenou armádou. Mnohí na úteku zahynuli, napr. 9 000 (najmä) civilistov, ktorí utiekali z východného Pruska, zahynulo na lodi MV Wilhelm Gustloff, ktorú Sovieti v januári 1945 potopili.

Courland, evakuácia z prístavu Ventspils.

1945 – 1950

Po Postupimskej konferencii, kde Veľká trojka rozhodla o odsune Nemcov z krajín strednej Európy, ich odsunuli z Poľska (určeného novými hranicami), Československa a Maďarska. Celkový počet Nemcov, ktorí utiekli

alebo boli odsunutí, sa odhaduje na 12 – 14 miliónov. Odhady obetí počas úteku a odsunu Nemcov (Flucht und Vertreibung) sa pohybujú od 600 000 do 1 milióna.

November 1942 – august 1943

Nemecko brutálne deportovalo 110 000 ľudí z 300 dedín v regióne Zamojszczyzna (v Poľsku okupovanom Nemeckom). Vysídľovalo ich asi 12 000 nemeckých kolonistov. Bolo to súčasťou Generálneho plánu východ (Generalplan Ost). Plán predpokladal, že Nemecko zaberie strednú a východnú Európu a desiatky miliónov obyvateľov odtiaľ vysídli. Nikdy sa však neuskutočnil.

August – október 1944

Počas varšavského povstania a po ňom Nemci vyhnali z mesta 550 000 obyvateľov, ktorých umiestnili v táboroch nútenej práce a koncentračných táboroch v iných častiach Generálneho gouvernementu.

Jeseň 1944 – jeseň 1946

Sovietske deportácie 1,7 až 1,8 milióna Poliakov z oblastí pri východnej hranici Poľska na územie západne od tzv. Curzonovej línie.

Repatriácia nemeckých detí z Poľska.

European Network
Remembrance
and Solidarity

Druhá svetová vojna

Informatívno-grafický súbor vznikol pre projekt „Hodiny dejepisu. Vyučovanie & učenie sa o európskych dejinách 20. storočia“ (Hi-story lessons. Teaching & learning about 20th-century European history).

Zámerom projektu je predstaviť európske dejiny 20. storočia z rôznych uhlov pohľadu. Hlavným cieľom tohto projektu je zdôraznenie potreby učiť dejepis s vedomím, že susedné krajiny môžu mať na niektoré historické fakty iný názor. „Hodinami dejepisu“ (*poznámka prekladateľa: Ide*

o slovnú hračku, Hi-story, Hi = ahoj, story = príbeh, písané spolu history = dejepis) sa snažíme podnietiť učiteľov a ich študentov, aby sa na dejiny Európy pozerali v celej ich rôznorodosti a komplexnosti, dokonca aj keď existujú protichodné názory.

<https://hi-storylessons.eu/>
<https://enrs.eu/>

ENRS (Európska sieť Pamät' a solidarita) je financovaná zo zdrojov:

Ministry of Culture and National Heritage
Republic of Poland

Minister of State
for Culture and the Media

MINISTRY
OF HUMAN CAPACITIES

MINISTRY
OF CULTURE
OF THE SLOVAK REPUBLIC

MINISTRY OF CULTURE

Co-funded by
the European Union

Financované Európskou úniou. Texty vyjadrujú názory a stanoviská autorov a nemusia odrážať názory EÚ alebo Výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru (EACEA). Európska únia, ani financujúci orgán nezodpovedajú za tieto názory a stanoviská.

Autori:

Zofia Zakrzewska
Varšavská univerzita

V spolupráci s
Julitou Gredeckou,
pedagogickou
konzultantkou

Prof. Jan Rydel,
ENRS

Koordinácia:
Maria Naimska,
Zhanna Vrublevska,
ENRS

Grafický dizajn:
Jasiek Krzysztofciak

Preklad:
Milica Hřebíčková

Korektúra:
Jana Vinterová

Fotografie

Podľa poradia, ako sú
zobrazené:

1 German Federal Archives,
ID: 185-2008-0513-500

2 German Federal Archives,
ID: 1011-121-0011A-23

3 German Federal Archives,
ID: 185-H28422

4 German Federal Archives,
ID: 185-S33882

5 Unknown author, public
domain – TALIANSKO

6 US Library of Congress,
ID: LC-USZ62-40522

7 Imperial War Museums,
ID: MH 26392

8 Franklin D. Roosevelt
Presidential Library and
Museum

9 US Library of Congress,
ID: LC-USZ62-69701

10 Unknown author, public
domain – Russia

11 German Federal Archives,
ID: 1011-185-0139-20

12 Talvisodan pikkujättiläinen
(1999) p. 317, originally from SA-
kuva (Finnish Army Pictures)

13 National Archives and
Records Administration, NAID
531340

14 US National Archives,
ID: 520590

15 The Warsaw Uprising
Museum

16 US National Archives,
ID: 6003996

17 PAX Publishing Institute
Pax, Warsaw 1986, ISBN 83-
211-0734-6

18 US National Archives,
ID: 10048491

19 German Federal Archives,
ID: 183-B24575

20 National Digital Archives,
ID: 2-12706

21 German Federal Archives,
ID: 146-1977-018-15A

22 "Life" magazine, vol. 18, no. 7
(page 94)

23 www.dodmedia.osd.
mil/Assets/1999/DoD/HD-
SN-99-02404.JPG

24 www.warhistoryonline.
com/war-articles/27-fantastic-
quotes-by-old-blood-and-guts-
general-patton.html/2

25 Imperial War Museums,
ID: TR 1036

26 US National Archives,
ID: 6233761

27 National Archief,
ID: 2.24.01.09

28 National Diet Library,
ID: 1142

29 National Diet Library,
ID: 428-126

30 National Security Agency,
ID: 070918-F-1234S-006

31 German Federal Archives,
ID: 141-1875A

32 US National Archives and
Records Administration,
ID: 535795

33 Imperial War Museums,
ID: CH 15337

34 Unknown author, public
domain – POLSKO

35 National Archives and
Records Administration, NAID
531271

36 Imperial War Museums,
ID: BU 6674

37 Imperial War Museums,
ID: IWM E 19024

38 German Federal Archives,
ID: 183-S680

39 German Federal Archives,
ID: 183-1985-0531-500

40 German Federal Archives,
ID: 183-2003-0703-500